

sedan behandlas i departementet och slutligen kanske resultera i ett förslag till riksdagen.

Min förhoppning är att livstestamenten kommer att regleras juridiskt och därmed respekteras bättre. Samtidigt tror jag att det måste finnas en möjlighet att frångå testamentet, om det är uppenbart att det inte skulle stå i patientens intresse att följa det. Men hur detta ska lösas är en fråga för jurister.

Funderingar kring eutanasi

Rolandsson slutar med några funderingar kring eutanasi. Jag ska här inte upprepa de argument för och emot eutanasi, som vid det här laget torde vara väl kända för Läkartidningens läsare.

Men när Rolandsson skriver att möjligheten till dödshjälp skulle undergräva patienternas förtroende för sjukvården, kan man lika väl hävda motsatsen: vi vet från flera opinionsundersökningar att det finns en majoritet för dödshjälp.

Många människor är helt enkelt rädda för att inte få sluta i tid och på ett värdigt sätt. Om möjligheten till eutanasi – starkt reglerad och övervakad – i stället funnes, är jag övertygad om att många skulle känna sig lugnare i vetskap om att det finns en reservutgång om döden skulle bli alltför omänsklig.

Låt den enskilde avgöra

Som läget nu är pådyvlar eutanasi motståndarna sin åsikt på dem som kan tänka sig eutanasi. Sådant brukar kallas åsiktsförtryck. Bästa lösningen vore därför att låta var och en bli salig på sin fasen. De som trots försäkringar om motsatsen oroar sig för att de skulle få dödshjälp mot sin vilja, kunde ju lämpligen skriva ett livstestamente att de under inga som helst omständigheter vill ha eutanasi. •

Jag är inte könsstympad, men omskuren!

II I Läkartidningen 8/01 (sidan 870) går Yngve Hofvander i svaromål mot ett inlägg i ämnet omskärelse av pojkar. Yngve Hofvander skriver bland annat » ... omskärelse av pojkar – var den än äger rum i världen och vilka religiösa eller traditionella förtecken den än har eller ges – strider mot FNs barnkonvention. Det är ett övergrepp mot ett barn ... «.

Detta hävdar han bestämt och kategoriskt. Läsaren lämnas inget utrymme för tvivel. Sanningen är Yngve Hofvanders. Han vet! Inlägget avslutas med konstaterandet att »Det är nyttigt att se hur barn kan ha det i världen«.

Min omskärelse i Turkiet

Jag tar nu fasta på Yngve Hofvanders ord, och tror att det kan vara nyttigt för läsarna att höra om min omskärelse i Turkiet som barn. Omskärelse av pojkar i Turkiet praktiseras senare än i den judiska kulturen. Barnet i Turkiet är vid omskärelsen oftast 4–7 år.

Jag minns mycket levande hur mina föräldrar förberedde mig inför omskärelsen, med början ett halv år före ingreppet. Det inköptes speciella kläder och en vit mössa som alla pojkar ikläddes några veckor innan ingreppet ägde rum. Något som faktiskt också påminner om svensk tradition med konfirmationsutstyrsel och studentmössa, och som är en kulturell markering i samband med en mental förberedelse där inneboende krafter ska användas i samband med livet.

Släktingar och vänner bjöds in

Släktingar och vänner bjöds in till »omskärelesfesten«. Festens benämning på turkiska, »ügün«, används bara vid två tillfällen, nämligen vid bröllop och vid omskärelse. Jag stod i centrum under flera dagar och uppvaktades med presenter, något som fortfarande lämnar en positiv eftersmak. I mitt fall fick jag min första fotokamera. Med detta vill jag visa på det allvar och engagemang som min omgivning och mitt samhälle tillmätte min omskärelse.

Mer negativa känslor också

För att inte bara glorifiera omskärelsen vill jag också beröra mer negativa känslor som jag minns att jag hade. Först och främst rädslan, det medger jag. Men mina närmaste var med mig och gjorde allt för att underlätta. Sedan smärtan – inte i samband med ingreppet, som jag minns det, men efteråt, dock aldrig outjärdligt.

Jag minns ej några bedövningsmedel; kanske var tröst, närhet och skratt effek-

tiva smärtstillande medel. Inom dagens medicin kan detta jämföras med god omvårdnad. Smärtan förklingade snabbt eftersom den positiva upplevelsen dominerade. Den kan kanske liknas vid hur kvinnors smärta vid förlossningar tonar bort när glädjen över barnet tar överhanden.

Under många turkiska omskärelse-fester ordnas också sammankomster med barnteater, gycklare, dockspel där vuxna och barn deltar. Man äter och sjunger. Det är en riktig samhörighetsfest som kanske borde väcka många moderna människors avund. Men efter festen, kommer det ingen tomhet, bedrövelse? Nej, i mitt fall infann sig stoltheten och glädjen över att ha passerat ett stadium och att ha nått nästa fas.

De vuxnas ansvar

De negativa upplevelserna (rädslan och smärtan) omhändertogs av mina föräldrar och av övriga vuxna. Det är, som jag ser det, de vuxnas ansvar att se till att barnet blir korrekt och kärleksfullt omhändertaget i en smärtsam situation.

Ingenting i omskärelseprocessen upplevde jag som ämnat att straffa, kränka, utnyttja, brista i omsorg eller skada. Är det inte det som barnkonventionen vill stävja? Jag kan inte med bästa vilja i världen se att min omskärelse stred mot barnkonventionen. I så fall väljer man bokstavstroget tolkande och lämnar sunda förnuftet utanför.

Därför ställer jag frågan: Varför? Jag betalade ett pris (rädsla och smärta) och fick något, som i mitt fall var stolthet över att tillhöra min kulturtradition. Bäste Yngve Hofvander: det finns flera sanningar i »sanningen«.

Kvinnlig omskärelse en annan sak

Mot bakgrund av min egen erfarenhet kan jag omöjligt hävda att jag har varit med om det övergrepp som Hofvander beskriver. Jag känner mig inte könsstympad!

Som läkare tycker jag också att det är viktigt att göra skillnad mellan kvinnlig och manlig omskärelse, där den förra åstadkommer en skada med långtgående negativa medicinska och psykologiska konsekvenser och som, så vitt jag förstår, dessutom handlar om manlig makt över kvinnlig sexualitet.

Ideologiskt motiv?

Att använda benämningen könsstypning vid manlig omskärelse förefaller för judar och muslimer i första hand ha ett ideologiskt motiv, och frågan inställer sig också om inte detta i första hand

handlar om nedvärdering av andra kulturer.

Det som däremot är av största vikt för judar och muslimer som lever i Sverige, och som kanske inte har full tillgång till det kulturella stödet på samma sätt som i sina ursprungsländer, är att omskärelsen görs medicinskt korrekt, säkert och med god smärtlindring.

Ingen får heller brista i ödmjukhet inför ett annorlunda sätt att leva så länge ingen skadas.

Ihsan Sarman

*överläkare, med dr, barnkliniken,
Huddinge Universitetssjukhus*

Omskärelse och debattnivå

II I Yngve Hofvanders replik på mina invändningar (båda inläggen i Läkartidningen 8/01, sidan 870) mot hans nedvärderande språkbruk vad avser omskärelse skriver han att detta är ett minerat område. Varför är han då så oförsiktig när han beträder området?

Respekten för etniska minoriteter

Medhållande citerar han remissinstanser (till Socialstyrelsens PM; mitt förtydligande) som yrkar på totalförbud av omskärelse på pojkar, men han försöker inte ens att göra en ansats att väga in den högst relevanta och grannliga respekten till de berörda etniska minoriteterna i Sverige!

De judiska och muslimska männen i Sverige, av olika åldrar, känner sig inte könsstympade! Att påstå något sådant skulle uppfattas som förolämpande av de berörda.

Och de har, tack vare avsaknaden av svensk lagstiftning på området, sluppit att bli påtvingade den känsla av utanförskap, vad gäller sin etniska identitet, som skulle blivit följderna om de tvingats växa upp oomskurna! De har heller inte riskerat illegalt genomförd omskärelse med den därpå åtföljande risken att drabbas av svåra komplikationer eller död.

Berörda föräldrar till gossebarn vägrar att bli betraktade som barnmisshandlande könsstympare!

Daniel Schmidt

docent, överläkare, Stockholm

Replik:

Barnkonventionen måste appliceras!

II Återigen ett inlägg (av Daniel Schmidt) om omskärelse som i högsta grad berör barns väl och ve, lidande och säkerhet – och ordet barn finns inte ens nämnt! Och detta i en tid när ett rättsfall just har inletts om ett barn som dött i samband med en omskärelse utförd av läkare!

HSAN har de senaste åren haft en rad anmälningar och det har varit ett flertal domstolsärenden rörande barn som utsatts för svårt lidande (t ex mer än timslånga ingrepp utan bedövning) eller där den ena parten motsatt sig ingrepp och detta gjorts ändå. Det är förvisso angeläget att företeelsen bringas ut i ljuset och granskas.

Exempel ur historien

Det finns många exempel i historien på traditionella seder med djup förankring i religion eller tradition som övergetts då man funnit att barn oförskyllt fått lida och ta skada – uppbindning av kinesiska flickors fötter, påtvingad tillplattning av små flickors huvuden, hel neddopning vid dop av nyfödda i iskalla kyrkor, könsstympning av flickor, utmejslande av hörntandsanlagen, avklippning av uvula, och – av sugning av blodet från det omskurna barnets penis (befanns sprida tbc och syfilis från omskäraren).

Alternativa lösningar praktiseras

Få torde sakna dessa traditioner och seder som i många fall övergått i mera symboliska handlingar. Socialstyrelsen skriver i sitt remissvar till Socialdepartementets lagförslag att det »saknas ett djupare resonemang från arbetsgruppen om alternativa lösningar ...«.

Sådana alternativa omskärelseceremonier (utan kirurgi) har börjat praktiseras i USA, Israel och England (och gjorde så redan på 1800-talet i Tyskland). För alla de föräldrar som inte kan stå ut med tanken på att deras barn ska mutileras eller där föräldrarna är av skilda åsikter torde sådana alternativa ceremonier vara av stort värde.

Vad är det som gör att ingen representant från de aktuella religiösa grupperna har kunnat förmå sig till att öppna för detta i Sverige?

Ytterligare: En av mina medarbetare bördig från ett muslimskt land och som hade planerat att låta omskära sonen påpekade att hon avstått från omskärelse av pragmatiska skäl då hon insåg att han skulle riskera att bli mobbad i gympan för sitt annorlundaskap, inga andra var ju omskurna – och hon sade sig ha gjort

detta med lätt hjärta. Han hade tillräckligt mycket att kämpa mot i alla fall. Det fanns ju andra sätt att markera sitt etniska ursprung. Och hon hade stöd av morfar där hemma som accepterade hennes beslut.

Brutalare ingrepp på många håll

Och till Ihsan Sarman: Din detaljerade redogörelse för Din egen omskärelse är ju roande och något idyllisk trots Din smärta och rädsla.

Men – det är många miljoner pojkar i Arabvärlden, i Afrika, i Pakistan, i Indonesien som blir föremål för brutalare varianter av ingrepp och med oacceptabelt hög komplikationsfrekvens. För dem skulle man nog önska att de kunde slippa »kirurgin« och ändå få ingång i familjegemenskapen med den stora festen.

Det finns många beskrivningar av fasansfulla initieringsriter med omskärelse/genital stympning av barn från t ex Afrika som görs i traditionens eller religionens namn, och där förberedelser och festligheter mycket liknar dem Du beskriver.

Jag har svårt att acceptera att ett avståndstagande från sådana seder skulle innebära »nedvärdering av andra kulturer« och innehålla ett »ideologiskt motiv« – det rör sig rätt och slätt om övergrepp mot barn och kvalificerar som stridande mot Barnkonventionen.

Måste kunna få uttala sig

Slutligen – man måste få kunna uttala sig i den här frågan utan att bli beskylld för rasism eller antisemitism eller liknande – det är ett för genomskinligt debattknep.

Som pediatriker och med flera decenniers erfarenhet av hur barn har det ute i världen tänker jag fortsätta att våga påstå att barnen och deras väl och ve har prioritet och att vuxnas krav får stå tillbaka.

Jag kan inte acceptera den dubbelmoral som har kommit till synes i officiella sammanhang från högsta politiska ort: » ... ja, jag skulle då aldrig kunna tänka mig att göra det på min pojkar ... « (underförstått att andra barn kan man ju låta utsättas för det).

Än en gång: låt Sverige bli en modell för andra länder, slå fast officiellt i det lagförslag som troligen är på väg att ingreppet strider mot Barnkonventionen och att det därför på sikt bör avföras från scenen.

Yngve Hofvander
professor, Uppsala ➤